

Rudolf Kadeřábek

Závodí

TŘETÍ BEROUNSKÉ REMINISCENCE

Machart

*Tento projekt je realizován
s podporou města Berouna.*

text © Rudolf Kadeřábek 2012

fotografie © archiv autora a archivy partnerů projektu

ISBN 978-80-87517-60-4

Rudolf Kadeřábek

Závodí

TŘETÍ BEROUNSKÉ REMINISCENCE

Mschrt

2012

SLOVO ÚVODEM

Jako berounská kronikářka zaznamenávám s potěšením rozhodnutí městských zastupitelů a dalších partnerů a patriotů podpořit vydání této knížky věnované Závodí. Z mojí profese v ní shledávám i natolik závažné, neznámé a autentické údaje, že jsem v pokušení doplnit jimi zpětně zápisy některých mých předchůdců. Jenže to nemohu, a tak může tato knížka sloužit jako svérázné doplnění zdejší kroniky.

Jako čtenářku mě přilákaly tyto, v pořadí již třetí, Berounské reminiscence, další ediční svazek osobitého literárního retro žánru, i proto, neboť v nich nacházím rovněž jak zdejší neopomenutelnou galerku, tak legendární figurky i vážené osobnosti. Některé přežívají odolně a houževnatě v paměti generací jako trvalky, jiné se připomínají v neobvyklých souvislostech, zbývající živoří v neživotním prostředí zapomínání. Všichni zde dostávají znovu šanci vystoupit na forbině tyjátru pro pamětníky jako sólisté nebo se alespoň mihnout v komparsu. Autor Rudolf Kadeřábek - přímý účastník, svědek, dobrovolný průvodce - vypráví všechno nikoli únavně historicky, nýbrž z nadhledu svých osmaosmdesáti roků, s nadsázkou, ironií, tu s uštěpačností, jinde se šířavým humorem, na někom nenechává nit suchou.

Vážím si autorových znalostí a ochoty podělit se o ně se všemi, kdo o to mají zájem. Jako kronikářka i čtenářka si přicházím na své.

Marie Kopřivová

kronikářka města Berouna

NA POČÁTKU BYL KNÍŽE

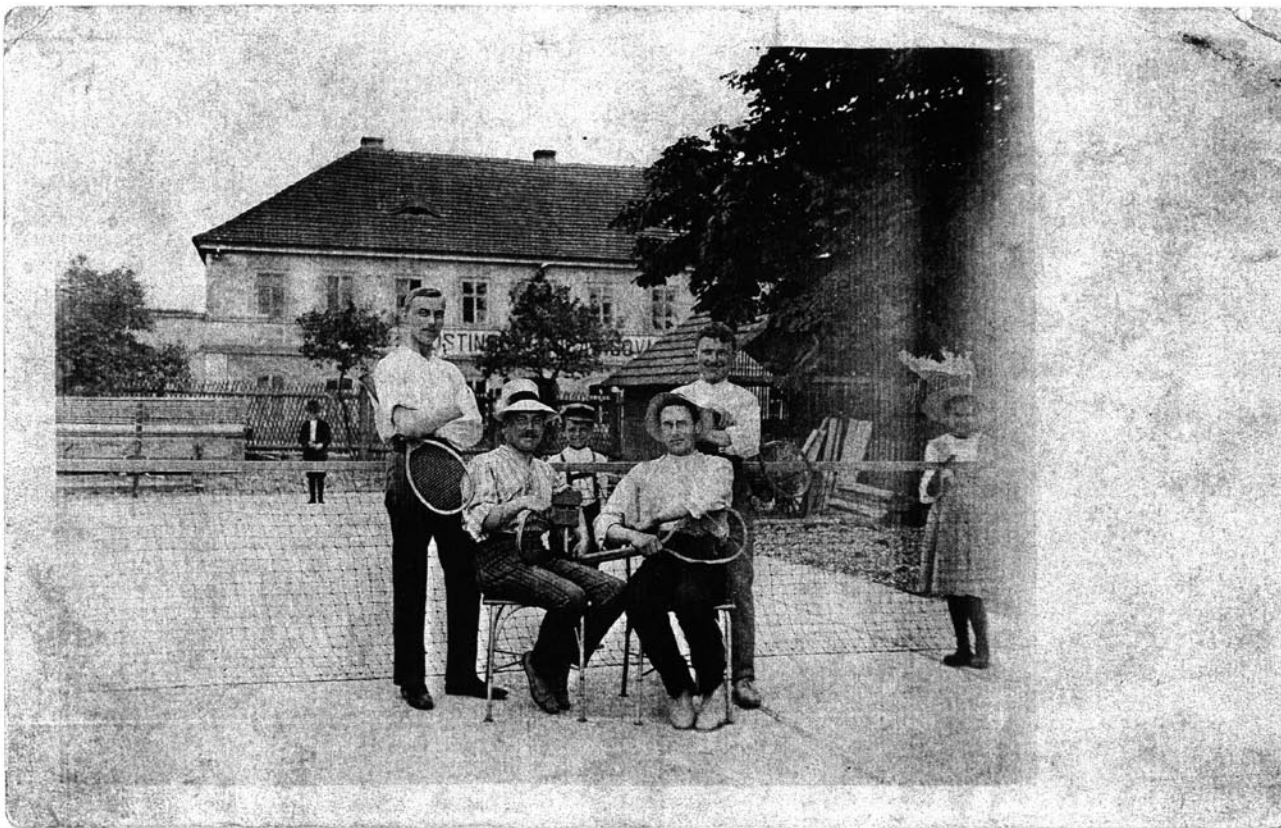
Každá generace vidí svět a svoji dobu svýma očima. Podle letopisů, starých fotografií a svědectví předků poznává, jaký byl svět dřív.

Kdo očekává přesnou historii, může být zklamán. Kdo se spokojí s věrohodným vyprávěním, přijde si přinejmenším na své, ne-li na víc. Pravda, k uspokojení lidí netrpělivých, dychtivých historie a senzací lačných ani to stačit nebude. A takových není málo. Proto je tolik vzruchu nad každým starým střepem, zrezivělým kovovým kouskem minulosti, pazourkem ke křesání, natož kolem lícní kosti homo sapiens či zchroumaného pazouru nějakého zvířete, které už nikdo nepamatuje. Archeologové, odborníci k nálezům povolání, nad jiné gramotní, pak popíší a vědecky zařadí, co že se zrovna vyhráblo. Neomylní profesionálové se i tak v posudcích raději vyjadřují velmi opatrně, aby nenarazili. V nich se to hemží vytáčkami, jako pravděpodobně, nejspíš, patrně, lze se domnívat, navzdory kusým informacím nemůžeme vyloučit a dalšími. Právě tak se vyjadřují, když jde o Závodí. Nejspíš někde tady, říkají, se vyskytoval člověk jako takový před 1,7 miliony let, ne-li o něco dřív. Nasvědčují prý tomu stopy obnažené, když se v 80. letech 20. století začalo hrabat pro těleso dálnice v místech s vžitým i na mapách uváděným pojmenováním Suchá Luka. Navzdory tomu, že tu až do přísušku, meliorací a do začátku bagrovaní pro dálnici, byly čvachtavé močály a pořádný mokřad. Chodilo a jezdilo se sem ze Závodí úvozem podél nemocniční zdi, vlevo pole Na Herinkách, vpravo pod Vyšehradem, pokrajem lesa poblíž hájovny, pak lesem samá mařinka

vonná ke studánce s čistou vodou, oprýskaným hrkem na řetízku, aby někomu nespadol ke dnu, pod přístřeškem z kulatiny s nápisem „Zdravý člověk má tisíc přání, nemocný jen jedno“. Hajní Pánek, Žáček, Bauer sem jezdili s lejtou taženou kravkami pro dobrou pramenitou vodu. Co neodebrali oni, nevypili lesní dělníci, nimrodi a party kluků a holek ze Závodí, skokanům ke koupání stačilo. Přebytek přetékal a smáčel luka, aby nevyuschla.

Nikoli, že by na to dávali ruce do ohně, mají archeologové a potažmo rovněž historici za to, že člověk jako takový sídlí v prostoru Závodí už nejméně 7.000 let, od mladší doby kamenné. Archeologové to odvozují od nálezů v Brotánkově pískovně U Ovčina. Tady se možná míjejí se skutečností, vyvozující z domněnky, že na soutoku Litavky a Mže se dalo nejsnáze brodit. Mohou mít pravdu historici, že vody výš než po kolena mohlo být v místech dnešního autobusového nádraží, kudy tekla jen Mže. Odvolávají se na listinu pro vyšehradskou kapitulou z roku 1088, v níž je zmínka o Brodě. Brod je tu zřejmě odněpaměti.

Pro závodské je příjemné vědět, že jejich Závodí vzešle z bájí a pověstí je starší než Beroun. První tlupa, horda, houf či klan jejich prapředků přitáhl sem nejspíš z krajiny, kde je dnes Lhotka. Tam neměli dost dobré vody, výhled na řeku, dost kamení a mazlavé hlíny. Chasa k velkému toku hnala před sebou volky nevolky dobytek a drůbež. Psi se jich drželi sami. Spříznění osudem, vzájemnými styky bez rozlišení, kdo s kým je počít, sledovali nejspíš nejzdatnějšího chlapa, s bicepsy jako svalovec, přirozenou autoritou, s nejmíce ženami k dispozici a předtuchu dobré budoucnosti. Stanuli na křovinaté nížině při cudném řeky samotoku a zmlkli. Dílem úžasem, dílem únavou, hlavně překřičení náčelníkem, co měl výdrž, hromový hlas a vždy poslední slovo. Nikoli v transu jako praotec Čech na Řípu, že vidí kraj mlékem a strdím oplývající. Ono kvůli mlze bylo vidět sotva na druhý břeh. Řval z plna hrdla, ať

Hostinec U Slavošova na počátku 20. století

tady koukají makat, ať na dobytek, na něj a haranty neprší a netáhne, nebo, když ano, potáhnou dál přes řeku, kdoví jak hlubokou a kam.

Možná přišli proti proudu řeky po břehu, ve směru od Srbska. Je to ostatně pravděpodobnější. Už na tom moc nezáleží. Bezejmenná osada se vyvíjela, jak bylo v těch časech běžné, možné i nutné. Časem přišla do bájí, ke jménu Slavošov, díky kronikáři Václavu Hájkovi z Libočan. Kaplanoval nějakou dobu na Tetíně, třeba tam o tom něco mohl slyšet. Jevilo se mu téměř jisté, že Teta, bájná kněžna, dcera Krokova, sestra Libušina

a Kazi, aby udělala manželovi Slavoši radost, v roce 746 našeho letopočtu nazvala osadu na obou březích při brodu Slavošov. Skoro všichni zprava za deset let po té zemřeli na mor, zbytek někam uprchl, aby jej rozšířil i tam. Závodští setrvali, vybudovali dvorec (Dvůr č.p. 26), jiná obydlí a stavení, symboly hrdosti a nezávislosti a položili základ rodů, tradic a věhlasu odlišného osídlení. Zbytky dvorce, Dvora, jsou tu dodnes. Stojí též za zmínku, že ještě není příliš vzdálena doba, kdy Slavošov, posléze Závodí, bylo natolik soběstačné, že místním mohlo být město za řekou ukradeno. Nedal-li se přebro-

Nynější restaurace Na Marjance (1905)

dit brod, lávku vzaly ledy a po mostě ještě ani slechu, natož vidu, místním to nevadilo. Měli svého purkmistra, rychtu pro rychtáře už ve 13. století. Kdo pochybuje, ať si přečte znovu pozorně a zaujatě už vícekrát nabízenou Kroniku královského města Berouna. Autor, děkan Josef Antonín Seydl, se zmiňuje v jednom místě o poplužním dvoře, který převzala do držení roku 1407 obec Beroun a současně i zdejší rychtu. Jméno rychtáře neznáme, kde byla rychta, také nevíme. Nic se nestane, shodneme-li se, že tam, kde je restaurace U Jelena. Ještě ve 20. století tu měla rychtu Vlastenecko-dobročinná obec baráčníků.

S oním dvorcem se to má tak. V 80. letech 18. století jej získalo sedm bezzemků. Začínali v malých usedlostech a na pozemcích na různých místech vpravo od silnice ke Vráži. Vyhnánovští a další, uvádění v jiných souvislostech jsou jejich potomci. Co jejich předci, culíkáři, dvorec a půdu, kdysi od vrchnosti dostali, to oni v 50. letech 20. století ztratili. Z vůle politické vrchnosti museli dědictví otců vložit do Jednotného zemědělského družstva. Zkrachovalo. Jak jinak.

Zlatý věk prožívalo Závodi mezi dvěma světovými válkami. Mělo stanici dráhy s výhybkami do tří směrů,

stanici plemenných hřebců a kozla, autobusů na Kladno, dokonce vlastní poštu proti hospodě U Jelena. Mělo další náležitosti města: kominíka, metaře, posvěcení, dva kuželníky, dobrovolné hasiče, dva hotely s možností nocovat v nich i ve dne, povinnou kontumaci psů, první hřiště na čutanou, dva uhlíře, větrnou elektrárnu, válčící houfy kluků vyrážejících proti sobě a vzájemně si rozbíjejících hlavy. V roce 1948 je uváděn v seznamu obyvatel také ponocný, Emanuel Dufek č.p. 361 Pod Šibencem. Jen hřbitov nikde. Všichni odolávali nemocem, dlouhověkost byla vrozenou samozřejmostí jako štedrost a chuť na dobré pivo. Když stavitel Rudolf Čermák začal ve 20. letech 20. století stavět domky podél silnice ke Staré Huti na jedno brdo, na klíč a na hypotéku, měl co dělat, aby uspokojil všechny zájemce. Prý na začátku ulice umístil nápis: „Zde lidé neumírají“. Vážný zájemce bažící po věčném žití, chystající se podepsat kupní smlouvu, ustrnul, neboť kolem šel pohřeb. Stavitel ho pohotově uchlácholil: „Toho si nevšímejte. Zřídili jsme tu hřbitov, tohle byl náš hrobník. Zemřel hladý.“

Občan Emil Seidl zemřel, když mu bylo 98 roků. František Pinkas od křížku se dožil rovněž skoro stovky. Hrubý zemřel se dožil 101 roku. Měli k sobě zaživa stejně blízko jako do hospody U Slavaše.

Nebabrejme se v úvodu příliš historií, to nechme přece jen raději historikům. Vsaďme na bezpečnější, nezávazné, oblíbenější vyprávění. Třeba namátkou, na přeskáčku, z doby po první světové válce, z období klidnějšího rašení první republiky, z časů harašení zbraní a nejistoty, hrůzy, beznaděje, a z let, jejichž symfonie je právě tak nedokončená jako Schubertova.

Čas plyne jako Berounka. Přispět k radosti, pohodě, být náhradou za hypnotika při nespavosti, provokovat ke sporům, pochybnostem a rozpravám pamětníků, zda to tak bylo - to autor těchto reminiscencí chce především.

STABAT MATER

Vše, čím kdo vyniká, jen nepřátele to k němu přivádí. Okolí chce mít leda průměrné, nevýrazné a neúspěšné sousedy.

V roce 2010 se s oslavami berounských škol roztrhl pytel. Rovněž 4. základní škola na Závodí připomínala stoleté trvání. Budova se štítý ve stylu prvního desetiletí minulého století, trochu jako selské baroko. Na prvním snímku tohoto učiliště Hejlovic statku zrovna někdo pootevřel vrata. Asi budou vyjíždět s fasaňkem hnoje taženým plemennými hřebci. Nebo někdo přivedl klisnu, aby si s ní plemeník trochu užil a ona z toho měla hříbě.

Škola, v té době v nepřilíš lidnaté čtvrti, byl pro zdejší občany luxus, furiantství a prozíravost. Pomohli i sedláci, neboť věděli, že se Závodí časem zalidní a docela vážně uvažovali, jak se jednou trhnou od Berouna. Moudrý kandidát na starostu, takový, jací řídili město, tady byl v každém druhém stavení. Sebevědomí místních posilovala podstatná okolnost - bylo tu nádraží. K němu stačilo pár kroků, ne jako ve městě. Tady zastavovaly všechny vlaky jedoucí ve směru Rakovník, od roku 1905 i ve směru do Dušník a na Smíchov.

Podle textu na rubu dochované pohlednice z června 1913 voják Věna jedné zdejší panně Mařence prozrazuje vojenské tajemství: Wohlgebordene Herr Wenzel Kupka, K. und K. Eisenbahn – Telegraphen Schule in Komeuburg 6 bei Wien. Skončila světová válka, Václav Kupka se vrátil, oženil se s Mařenkou, nikoli už pannou, neboť s ním čekala dítě. On nebyl ledajaký čekatel na místo ve státních službách, neboť absolvoval onu telegrafní školu. Byl jmenován úředníkem Československých státních drah ve stanici Beroun – Závodí.

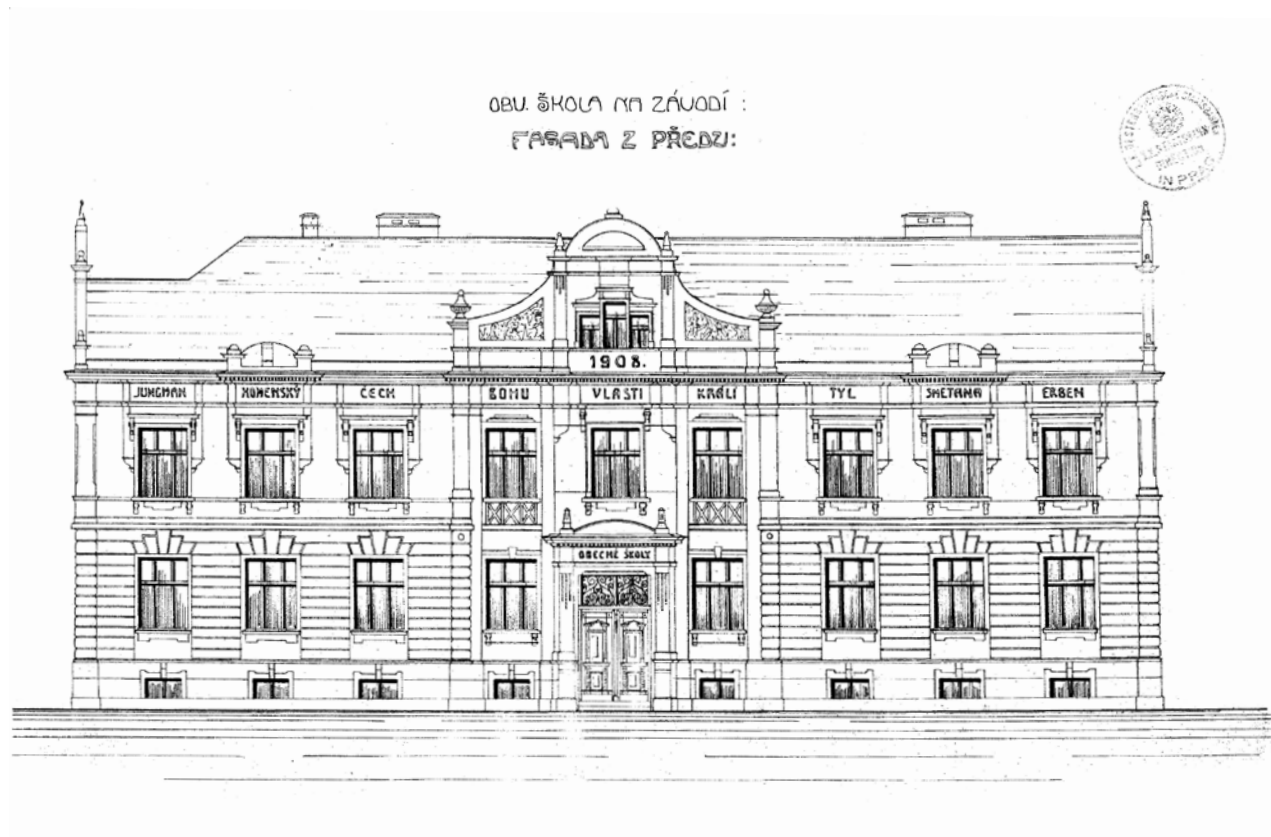
Za pětadvacet let, tedy v roce 1943, jak lze doložit, byl JUDr. Václav Kupka komisařem politické správy v Praze. Příklad, jakou kariéru udělal jeden ze sousedů školy a nádraží na Závodí a ze Závodí vůbec.

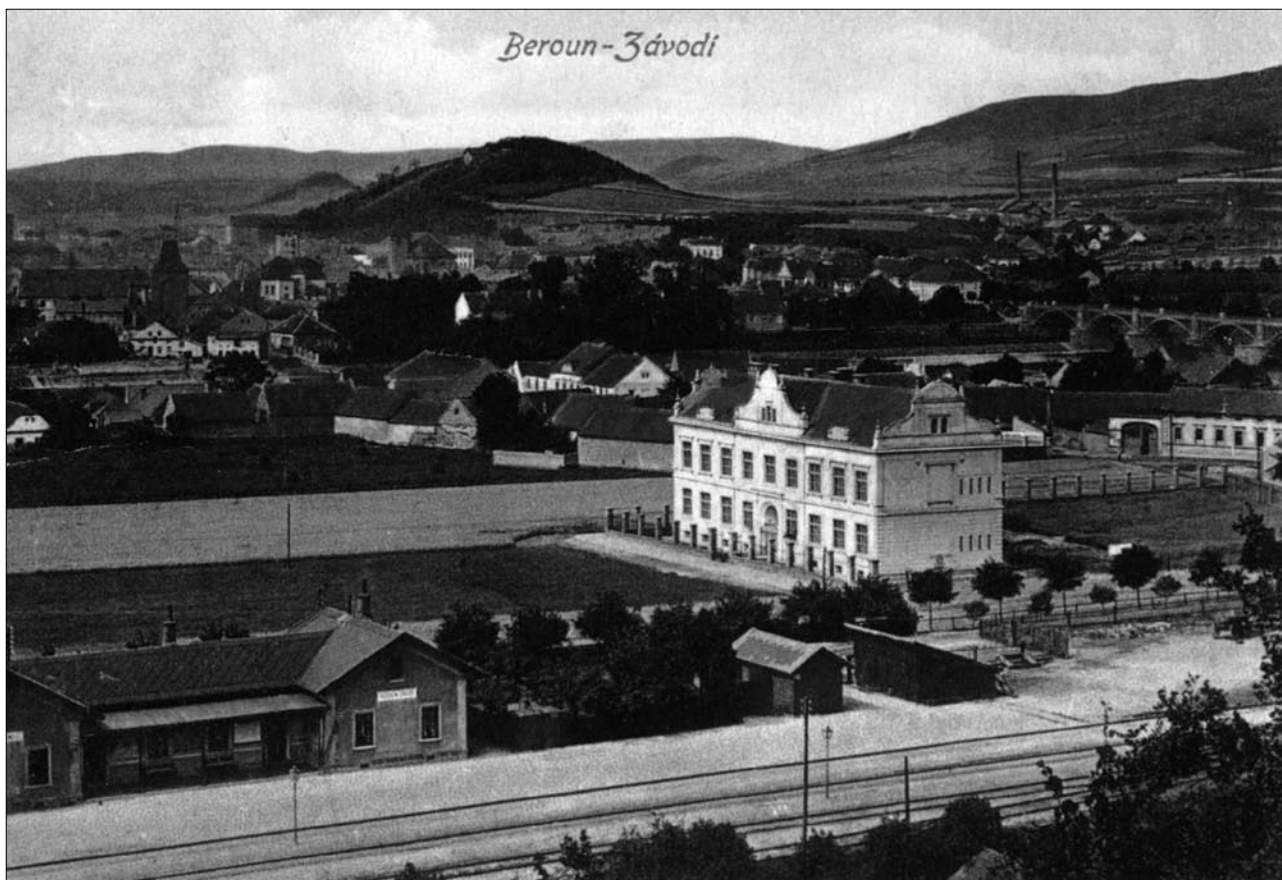
Co se školy týče, její stoletá historie je zpracována v jubilejním spise, pedantsky, jak to jen pedagogové umějí...

Co se odehrálo blízko nové školy v onom červnu 1913, zpracoval spisovatel Matěj Kuděj dost ledabyle v cestopise „Ve dvou se to lépe táhne“. Dokumentuje současně začátek historie trempingu v Čechách. Ohraňný šlágr.

O to víc stojí za to chvíli postát nad novými objevenými vzrušujícími texty a unikátním snímkem. Na počátku září 1842 na čerstvé fasádě dlouhého patrového stavení u císařské silnice se objevil nápis Hostinec U Slavašova, tedy správné pojmenování podle tvaru knížecí, Slavašův hostinec. Další generace pravidla českého jazyka důsledně už nerespektují a i autobusy MHD zastavují U Slavoše.

Nápad postavit tady zájezdní hostinec připadal samozřejmý hned, jak se roznesla zpráva, že císař František I. čtyři dny před Silvestrem 1836 schválil ve Vídni plán výstavby mostu mezi městem a Závodím a vzal

laskavě na vědomí prosbu místních řiřolezců, aby se nové dílo jmenovalo po něm. Za čtyři roky, ve čtvrtek 16. července 1840 k poklepání základního kamene, ani v neděli 18. září 1842 na vysvěcení a přestřizení pásky panovník neměl čas. Zejména v druhém případě měl čeho litovat. Trachtaci následující po církevní a svět-ské paradě zaplatilo město už u Slavašova. Hostinská Anna Kolářská si dala na všem jaksepatří záležet. Srnčí naložila předem do láku se zázvorem a jalovcem z Plešivce. Pravé berounské oboustranně mazané koláče

tady ochutnali pozvaní prominenti poprvé. Přespolní formanské koně si tu ponejprv schroupli v jeslích založené seno a obrok ze žlabu až následující den. Ti od Prahy na první štaci a na poslední, kdo jeli do Prahy. Stalo se to zvyklostí, pravidlem, řádem.

Podle jednoho záznamu doloženého unikátním snímkem se o něco později naproti přes silnici hrál lawn-tenis, o půl století dřív než ve městě na Špičce. Na tenisový kurt svoji parcelu samý drn a krtinec mohl přeměnit leda stavitel Václav Zlatník, neboť měl na to

Učitel'ský sbor závod'ské školy v 30. letech

rovněž peníze, materiál a lidi. Majitel hostince Antonín Kolář'ský si mohl sportoviš'te pronajmát a jako bonus jej poskytovat berounské smetánce a štamgastům z okolních vesnic.

U každé lepší hospody už byl kuželník, tenisové hřiš'tě jen U Slavaše na Závodí. Hosté zajeli s kočáry do dvora, v klubovně se převlékli, přešli cestu, strnuli nehybně než z aparátu vyletěl ptáček a mohli si začít pinkat.

Podnikavému Kolář'skému byl areál č.p. 86 s lokálem, řeznictvím a stáním pro koně zbytečně veliký. Zažádal tudíž v roce 1910 hejtmanství o souhlas, aby směl přistavět ve dvoře zámečnickou dílnu, vědom si, že bude mít pár kroků od sebe konkurenty, zavedené mistry Emila Seidla a Antonína Marxe. Těm to jedno nebude. Žádost někdo na hejtmanství založil, našla se po urgenci až za rok. To už Antonín Marx na Cibulce zámečnickou živnost měl. Časem dokument o stavbě

z kamene a cihel s klenbami ve sklepech i v přízemí uzrál jako dobře založený sýr. Časy zrály novými událostmi natolik k lepšímu, že lidé trávili stále víc volného času v lokálech a výčpech.

V roce 1933 už je hostinec U Slavoše sice restaurací, tedy podnikem s ubrusy a slánkami na stolech, jenomže hosté se ve měnících poměrech ani sem nehrnou. Obracíjí v dlani každou korunu. Společnost, která pohostinství vlastní, je nucena je prodat. V nejsvízelnější době, roku 1936, vše kupuje, pod cenou a dojmem, že se dá čekat konjunktura, místní řezník František Klein. Bere všechno i s nájemcem Josefem Podzimkem. Třiatřicetiletý Klein se hlásí při sčítání lidu k židovské víře, paní Anna ke křesťanským kořenům. Tím později uchrání i manžela před deportací do plynu, nikoli před veřejným označením žlutou arijskou hvězdou. Některá smíšená manželství podle norimberských zákonů takový pardon dostala. Kleinovou věrnou duší, skoro jako členem rodiny, pokrevním bratrem, je oddaný, věrný až do morku kostí, kterými chraští, kočí Rudolf Krev. Zbožňují ho obě Kleinovy dcery. Evě je v roce 1936 čtrnáct, Evženě dvanáct. Bezdětná paní Krevová s vlasy rusými jako její Rudolf, zbožňuje nepovinně a upřímně obě děvčata. Krev v letech německé okupace jezdí pod párou s malou lokomotivou po úzkokolejce mezi závodským nádražím a Alkazarem. Eva se po válce provdá a odstěhuje se do Kapského Města, Evženie, provdaná Tumlířová, zůstává v Čechách.

V roce 1945 stačil Klein ještě přistavět do dvora řeznickou dílnu a klosety k restauraci. Ti, kdo tu kdy pod toutéž střechou podnikali, by vydali na pestré panoptikum živnostníků, nejen poctivých. Demobilizovaní dragouni bratři Vavruškové, komisionáři s obilím, Tartaglio, nacistický komisar židovského majetku, Karel Očenášek, výkupčí ovoce, zeleniny, ovčích roun, Karel Čapek z Restaurací a jídelen, František Mráz z Masny. Málo se ví, že tu začínala berounskou kariéru legen-

dární řeznice Květa Winklerová, dcera hýskovského policajta. Dřív než si na manžela Jiřího, staršího o jednu dekádu, zvykla, Státní bezpečnost jí ho odvezla do kriminálu a zabavila jí všechny šperky, dřív než si je odzkoušela, jak jí půjdou k pleti...

PRÁVO NA ZÁVODÍ

Komu chceme, tomu pomůžeme. Komu nechceme, tomu nemůžeme. Taková je první zásada orgánů činných v trestním řízení. Kdyby jen jejich!

V jiných královských městech měli obyvatelé občas na náměstí zdarma oblíbenou, hrůznou, dramatickou, krvavou podívanou. Vzrušení sledovali, kterak odsouzenec zbavený už lidské cti a majetku teď přicházel o poslední košili i o vlastní hlavu, nebo pevnou půdu pod bosýma nohama - za tu hlavu pověšen. Berounští byli o současnou premiéru a derniéru ochuzováni. Kdo o ni stál stůj co stůj, když nastal ohlášený čas veřejné likvidace nějakého lotra, vyšlápnu si se zvědavým průvodem za městské hradby, zatímco odsouzenec se vezl na kodrcajícím voze. Kam jinam, než na Závodí, na poslední štaci hrdlem propadlých, na městské popraviště. Než se berounští zmohli na primitivní most, mezičlánek na erární silnici nad vodou, vycházeli neúnavní účastníci exekucí Pražskou bránou, bosky přebrodili regulací dosud neukázněný, leč mělký řeky tok a pokračovali po vyježděné a vyšlapané cestě, kterou

kopírují nyní ulice Vrchlického, Jiráskova, Pod Šibencem. Odtud musel pomoci volům královský rychtář, městský purkmistr a dav tlačit pojízdnou klec do strmého vršku. Na tažné koně pro tyto prodělečné show se město zmožlo, až když už se Na Šibenci nepopravovalo.

Rychtář, purkmistr a radní byli zdejší, profesionálního kata si berounští půjčovali z některé pražské obce na smlouvu o vykonání smrtelného díla, pod záludnou podmínkou, že pro něj pošlou ozbrojený doprovod. V Berouně by se mistr ostrého meče neuzivil. Popravistiště, podle archiválií a zbytků, stálo na náhorní planině. Nikoli nakvap stlučená, ale krytá solidní, zděná komora o třech stěnách. Aby, nedej Bože, náchylného delikventa v poslední chvíli neofouklo. Co z tajemné stavby, kde odsouzení vypouštěli duši, zůstalo, nepochybně použili příčinliví předkové neúplné rodiny zemědělece, podivína Merhauta, když si o kousek dál vylepšovali primitivní samotu u pěšiny do Potůčků.

Místo s dlouhou historií, krátkou pamětí bylo i pohřebišťem. Alespoň něco o jednom z posledních, ze společnosti vyvržených, do země vržených.

O zákonu na ochranu osobnosti, o bulváru tehdy nebylo ještě ani slechu, natož aby se novelizoval. Kdo ví, proč kronikář taktně, shovívavě, ohleduplně neuvádí Janovo příjmení. Snad spoléhal, že kdo toho roku 1808 ve městě žije, ví, o kom jde u kašny, v mázhauzech i v kostele řeč. Obyvatelé městiště ho znali z č.p. 25, tedy pod Hořejší bránou. Skoro na konci apríla mu šlo na sedmadvacátý rok a na nervy, proč mu rodiče z domu č.p. 65 nechtějí dát dceru Barborku. Ono se jim nelze divit, děvčátku, lidskému poupátku bylo teprve šestnáct. Tovaryš Jan se u sv. Jakuba, u zповědnice kleče, v přesvědčení, že u něj získá zastání, přísahal děkanu Každému, že se její poctivosti, nevinnosti, panenství tělesného ani nedotknul. A že měl příležitosti habaděj! Páter Každý tu viděl každému do duše jako do hladové kozy. Nabádal Jendu

k trpělivosti, ať nechá holku k tomu dozrát. Zatím, necht s některou ze zdejších povolných sousedek tajně sdílí své trápení těla, v rozkoši s ní kdekoli neviděn setrvává. Ať pak přijde k němu, páterovi, on jeho duši od hříchu očistí. Hlavně, ať neblbne a něco nevyvede.

Jan zповědníka nepochopí. Zoufá si pevně rozhodnut bezděčně rozvlíknout stojatou, klidnou, tichou hladinu líných místních poměrů, jako když vrhne kámen do rybníka a vyplaší znuděné kapry. V neděli 28. dubna 1808 před slunce západem třeskně v jeho domě rána, odstartovavší běh událostí. Zastřelí se dokonale. Hned druhý den vychladlé tělo rasové jako mršinu vyvezou na káře pod šibeniční vrch a u vozové cesty je bez cti a obřadu zahrabou.

Seriál pokračuje další tragedií. Janova osiřelá milá jako Romeova Julie ztrácí nervy, rozum a sílu žít, bezradná s bolestí a nerozumnou mukou v srdci, bláhově čeká, že on Boha uprosí a někdy se jí zjeví v paprsku Měsíce na stole u prázdných rukou. Ve středu, druhý letní den vstoupí k nim do domu myslivecký mládenec. Nechá ve světnici ručnici a odejde na tržiště. Barborka nikoli nástrahu ďábla, nýbrž vůli Boží v tom spatřuje. Uchopí nabitou zbraň, natáhne pero, zapře ji pažbou o podlahu, hlavní do podbradku, bosou nohou spustí kohoutek. Dokonáno není. Raněna, ještě týden se zmítá v bolestech, svého činu litujíc prosí o poslední svátost, usmířena umírá. Narodil od svého milence, samovraha, dojde na hřbitově za Bránou řádného pohřbu. U Boha jistě přijata jako čistá panna. Pro pušku si nikdo nikdy nepřišel...

Na Šibenci, už bez šibenice, postavilo c. k. ministerstvo války v 19. století výbušnou prachárnu, skladiště prskajících šrapnelů, ostrých patron, bouchacího prachu pro 88. pěší pluk. Sklad munice používal po mírových dvacet let první republiky berounský 38. pěší pluk. V březnu 1939 jej do posledního náboje převzal německý wehrmacht. Po druhé světové válce stavěl

tvrději, obezřetně a zbytečně stráž u objektu vojenský útvar „Sokolovský“ i poté, když už v něm nebyl ani špunt či kapslík do dětské bouchačky a vytlučenými okny se proháněl vítr. Zatímco nový muničák u Lhotky hned po kolaudaci naplněný třaskavinami k prasknutí ještě nějaký čas nikdo nestřežil.

Byl-li dán na vršku Na Šibenci právu průchod v cílové rovině, při vykonávání rozsudků, aniž víme něco o aktérech, v dobách vzdálených od nás tři čtyři století, bylo by nespravedlivé nezmínit se alespoň o některých závodských právnících 20. století, v talárech i bez, jak je spoluobčané znali. Co do počtu byli hned na druhém místě za pány profesory. Doktor lékař, by si tu nevydělal ani na slanou vodu. Domorodci zdravím jen kvetli. Aby moc neuvadali, měli od roku 1929 pár kroků do nové Všeobecné veřejné nemocnice. Šťastní to lidé, nepotřebovali doktora, ani poslance, neboť srali na politiku, jak říkal Václav Hejzl, svérázný sedlák od úzké uličky, přezdívané příznačně Smradlavá nebo Zasaná. Dobyččí močůvka do ní tekla zdí od Hejzlů a Ublů, do mělkého úzlabí v nepropustném dláždění z kočičích hlav. Právníkům by tu pšenice také nekvetla. Partneři při krizi, kotrmelcích, vzpourách, rozletech a haváriích v manželství, setrvali spolu dál u téže plotny pod jednou střešou a pod jedinou dušnou. Kvůli zbytečně vyhozeným penězům, vyjukaným dětem, senzacechtivým sousedům i umíněné církvi dělající s rozvody od stolu i lože nechutné cavyky. Příkladem, jak řešitelnou situaci neřešit, byli Šebkovi v druhé půlce 20. století z první půlky prvního dvojdomku v Náhorní. Chodbička, kuchyňka, pokojík, místa jak v malých hodinách. Kdo přišel z práce první, zatopil si ve sporáku, uvařil si, uhasil oheň. Po něm druhý, oba ani muk. Večer vlezli spolu do jediné postele. Vydrželi v tomto nenávisném tichém soužití svorně po celý zbytek života.

Přesto někteří zdejší právníci prošlápli v paměti generací stopu, jakou čas dosud nezavál. Jedním z ta-

kových byl vážený doktor Zelenka ze Dvora, o němž se lze dočíst jinde.

Jiný, doktor Novotný, advokát, postavil vilu pro sebe, syna Luďka a hospodyně, neboť byl vdovec, o pár roků dřív a o pár kroků dál než Zelenka. JUDr. Novotný, pedant neohrabaný jako medvěd, tvrdým výchovným jármem odpudil pak dospělého syna Luďka z domova až mezi klokany. Ratolest k tomu získala teoretickou průpravu z bohaté dobrodružné literatury z vlastní knihovny. Moc nechybělo a už ve školním věku o ni přišel.

V jedno červnové odpoledne roku 1935 do honosné nedobytné vily v té chvíli opuštěné, se protáhnul jak hadí muž úzkým okénkem u záchodu Ludva Hlaváček. „Zeď“ promyšlené akce dělal autor onoho projektu a těchto reminiscencí. Pod širokým oknem obýváku zevnitř otevřeným, chytal netříděné svazky a do čtyřkolového vozíku skládali Míra Svátek a Jirka Žák. Vyhazované Májovky, spisy Emericha Ratha, Boba Hurikána, S. E. Vráze, závodského rodáka Emila Fajta, pár svazků Červené knihovny, rodokapsy a další vzrušující literaturu přikrytou barevnými tričky, odtáhlo loupežné kvarteto do skryše u Svátků. Aniž provedli podrobnou registraci, každý si nabral hned něco domů. O Unkase, posledního Mohykána se servali jak rudokožci o skalp bělocha nebo kanibalové o libovou lidskou kýtu.

Ráno se ve škole divili, proč je po nich taková sháňka, a proč je vlečou třídní učitelé za uši a za vlasy k řídícímu Náprstkovi. Korunní svědkyně, učitelka Helena Kleinschmidtová, líčila včerejší vloupačku do všech podrobností. Sledovala je s obdivem, potěšením a zlým úmyslem celou dobu ze svého bytu v protějším domě. Což nebylo zrovna fér... Do školy přizvaný, překvapený a poškozený doktor Novotný hodnotil akci jedenáctiletých žáků jako důmyslně promyšlenou, dokonale organizovanou, bezchybně provedenou, s jakou se ve své praxi nesetkal. Přesto jeho shovívavá obhajoba tě-